

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

МАТЕРІАЛИ

IX Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції, присвяченої пам'яті
Олега Михайловича Литвака

25 листопада 2019 року

Генеральна прокуратура України
Національна академія прокуратури України
Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності
імені академіка В.В. Сташиса
Національної академії правових наук України
Національна академія внутрішніх справ
Проект Європейського Союзу «Дія-ЄС: Заходи ЄС з питань протидії наркотикам
та організованих злочинності»
Громадська організація «Ла Страда – Україна»

ПРОТИДІЯ ЗЛОЧИННОСТІ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

МАТЕРІАЛИ
IX Міжнародної науково-практичної
інтернет-конференції, присвяченої пам'яті
Олега Михайловича Литвака

25 листопада 2019 року

Київ
2019

УДК 343.85+061.3

ББК 67.99

П 78

Укладачі:

Мінченко С.І., Лісова Н.В., Штанько С.П., Столяр Т.В.

Протидія злочинності: теорія та практика: матеріали IX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, присвяченої пам'яті Олега Михайловича Литвака (25 листопада 2019 року). Київ: Національна академія прокуратури України, 2019. 210 с.

ISBN 978-617-7800-07-0

У збірнику матеріалів IX Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Протидія злочинності: теорія та практика», присвяченої пам'яті видатного вченого-кримінолога, доктора юридичних наук, професора, заслуженого юриста України, заслуженого діяча науки і техніки України, члена-кореспондента Національної академії правових наук України Литвака Олега Михайловича, співорганізатори якої – Генеральна прокуратура України, Національна академія прокуратури України, Науково-дослідний інститут вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України, Національна академія внутрішніх справ, Проект Європейського Союзу «Дія-ЄС: Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованій злочинності», громадська організація «Ла Страда – Україна», вміщено тези наукових повідомлень її учасників.

УДК 343.85+061.3

ББК 67.99

Збережено авторську редакцію (з незначними коректорськими правками) тез наукових повідомлень. Відповідальність за точність поданих фактів, цитат, цифр, прізвищ тощо несуть автори.

ISBN 978-617-7800-07-0

© Генеральна прокуратура України, 2019

© Національна академія прокуратури України, 2019

ЗМІСТ

ВІТАЛЬНЕ СЛОВО ректора Національної академії прокуратури України ТОЛОЧКА Олександра.....	11
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО директора Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса Національної академії правових наук України БАТИРГАРЕЄВОЇ Владислави.....	13
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО проректора Національної академії внутрішніх справ ЧЕРНЯВСЬКОГО Сергія.....	15
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО президента громадської організації «Ла Страда – Україна» КАЛАШНИК Ольги.....	17
ВІТАЛЬНЕ СЛОВО регіонального координатора Проекту Європейського Союзу «Дія-ЄС: Заходи ЄС з питань протидії наркотикам та організованих злочинності» КОЛОДРАС ЛОЗАННО Хосе Мануеля (публікується англійською мовою)	19
АМЕЛІНА Анна Протидія злочинності на агропромислових підприємствах	23
АНОСОВА Юлія Право на одержання компенсацій постраждалими від злочину торгівлі людьми: міжнародні стандарти та законодавство України	26
БЛАЖКО Наталія, КАРПИН Наталія Зняття інформації з електронних інформаційних систем при розслідуванні кримінальних правопорушень.....	31
БЛИЗНЮК Ігор Тіньова економіка і злочинність в Україні: характеристика взаємного впливу.....	33
БОРИСОВ Вячеслав, ЄВТЄЄВА Дарина До питання кваліфікації порушень правил безпеки дорожнього руху у стані алкогольного сп'яніння	37

СКОРИК Аліна, СМІРНОВА Анна

Запобігання злочинності у сфері соціально-профілактичної діяльності 163

СЛИВА Юрій

Судовий контроль під час досудового розслідування..... 166

ТИТКО Анна

Запобігання порушенню вимог фінансового контролю:

колізії антикорупційного законодавства 168

ТКАЧ Андрій

Розвиток законодавчого забезпечення обвинувачення

у кримінальному провадженні щодо застосування примусових

заходів медичного характеру..... 173

ТУРКОТ Микола, ГАНОВА Ганна

Особливості звільнення від кримінальної відповідальності

за вчинення військових кримінальних правопорушень..... 181

ШВЕД Ольга

Стандарти консультування на «гарячій лінії»

з проблеми торгівлі людьми 186

ШЕВЧЕНКО Денис

Про важливість реорганізаційних заходів щодо підрозділів

криміналістичного забезпечення досудового розслідування

у правоохоронних органах України 190

ШЛЯХОВСЬКИЙ Олександр

Деякі аспекти проведення окремих негласних слідчих (розшукових) дій

під час розслідування торгівлі людьми з метою

сексуальної експлуатації..... 194

ШРАМКО Сабріє

Соціально-психологічний стан суспільства як складова

формування антикримінальної культури громадян 197

ЮРЧЕНКО Олександр

Використання несправжніх імітаційних засобів

під час протидії злочинності 201

ЯРМИШ Наталія

Чи завжди хабародавець та хабароодержувач є корупціонерами? 204

ШВЕД Ольга
кандидат соціологічних наук,
доцент Інституту людини Київського університету
імені Бориса Грінченка,
м. Київ, Україна

СТАНДАРТИ КОНСУЛЬТУВАННЯ НА «ГАРЯЧІЙ ЛІНІЇ» З ПРОБЛЕМИ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Торгівля людьми є кримінальним злочином та одним із негативних соціальних явищ в сучасному суспільстві, тому є різні методи боротьби з ним [1]. Телефонне консультування є і профілактикою, і дієвою допомогою у разі виникнення проблем, у тому числі торгівлі людьми. В цілому світі останні десятиріччя ознаменували швидкий розвиток телефонного консультування (допомоги). В Україні телефонна допомога як вид соціальної послуги продовжує зростати і зміцнюватись як організаційно, так і професійно. При такій допомозі надаються психологічні, юридичні та інформаційні консультації. Про важливість телефонного консультування свідчить статистика: тільки на дві Національні лінії за часи їх роботи з питань торгівлі людьми звернулось більше 311 тисяч громадян. Консультування на таких «гарячих лініях» повинно відповідати міжнародним стандартам та вимогам телефонного консультування фахівцями із відповідною підготовкою.

Проблемою телефонного консультування займалися такі вчені, як С.О. Борисюк, А.Н. Єлізаров, К.Б. Левченко, які розглядали різні аспекти телефонного консультування та аналізували стандарти.

Згідно з Державним стандартом соціальної послуги консультування (№ 678 від 2 липня 2015 року) телефони «гарячої лінії» належать до дистанційного консультування – заочного консультування, здійснюваного суб'єктом, що надає соціальну послугу за запитами отримувачів за допомогою технічних засобів (телефонне, онлайн-консультування), яке за потреби забезпечує анонімність та конфіденційність отримувача соціальної послуги [2].

«Гарячі лінії» можуть бути Національними – охоплювати всю територію України та регіональними – працювати в певній області, місті чи селищі.

ГО «Ла Страда –Україна» за підтримки МОМ розробило Стандартні операційні процедури (далі – СОП) телефонного консультування з попередження торгівлі людьми та надання допомоги постраждалим – це документально оформлений алгоритм дій консультантів «гарячих ліній» з надання послуг телефонного інформаційно-мотиваційного консультування абонентам для попередження торгівлі людьми, ідентифікації та організації надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми [3, с. 31–33].

Мета СОП – формування єдиного, уніфікованого підходу з організації соціальної послуги телефонного консультування з урахуванням міжнародних

стандартів та українського законодавства, вимог та критеріїв до надання послуг телефонного консультування особам, які постраждали від торгівлі людьми. СОПи розроблені з урахуванням досвіду консультантів як Національних «гарячих ліній», так і регіональних [3, с. 7].

У СОПах розглянуті та надані рекомендації щодо таких операційних процедур: послуги телефонного консультування на «гарячій лінії»; алгоритм телефонного консультування на «гарячій лінії», етапи [4, 23–26; 3, с. 34]; забезпечення роботи «гарячої лінії» [4, с. 52–54]; оцінка уразливості та ризиків потрапляння в ситуацію торгівлі людьми; інформування про можливу небезпеку, ідентифікація особи, постраждалої від торгівлі людьми; інформування про права постраждалих та забезпечення їх особистої безпеки; інформування про послуги, які надаються державними та недержавними організаціями в Україні та за кордоном; перенаправлення особи, постраждалої від торгівлі людьми. Взаємодія суб'єктів [4, с. 46–47]; моніторинг та оцінка роботи «гарячої лінії».

Для попередження випадків торгівлі людьми розроблена оцінка уразливості людини. Це важливо, тому що нерідко до потрапляння людини в тенета торговців людьми призводять обставини її особистого життя, і консультанти можуть запобігти ситуації торгівлі. Особа, яка звернулась, може повною мірою не усвідомлювати своїх ризиків, або усвідомлювати та ігнорувати, й завдання консультантів не просто вказати на них, а підвести його/її до самостійного правильного рішення. Під час бесіди із абонентом/кою важливо дізнатись та оцінити уразливість до торгівлі людьми за такими критеріями:

- індивідуальні (стать, вік, етнічна приналежність, стан фізичного, психологічного чи психічного здоров'я, рівень обізнаності щодо ризиків потрапляння в ситуацію торгівлі людьми);
- сімейні (наявність проявів домашнього насильства, матеріальний стан сім'ї, її приналежність до вразливої категорії);
- суспільні (наявність конфліктів з оточенням, фактів маргіналізації та дискримінації у суспільстві);
- ситуативні (проживання на небезпечній території).

Важливою є оцінка ризикованості ситуації (шляхів отримання пропозиції, умов працевлаштування, легітимності фірми-посередника тощо). При з'ясуванні ситуації або ризикованості ситуації торгівлі людьми рекомендовано користуватись такими індикаторами:

- шляхи отримання пропозиції: оголошення в ЗМІ та Інтернеті, спеціалізовані вебсайти, агенції з працевлаштування, шлюбні, модельні агенції, соціальні мережі, приватні контакти (знайомі або люди з близького оточення);
- витрати: втягування в боргову кабалу – один із основних способів експлуаторів контролювати постраждалу особу;
- знайомство з трудовим та міграційним законодавством країни призначення: вербувальники часто вводять в оману людей щодо правил перетину кордо-

ну, перебування та працевлаштування на території держав з метою забезпечити собі більший контроль над людиною, яка знаходиться на території країни нелегально;

- припустимість для абонента неофіційної зайнятості. Один із основних факторів ризику потрапляння в ситуацію торгівлі людьми – налаштованість абонента на пошук неофіційних шляхів заробітку, особливо, за кордоном. Більшість людей вважають, що це не тільки допоможе їм уникнути бюрократичних клопотів та сплати податків, а й забезпечить більшу свободу вибору та пересування в країні призначення;

- занадто привабливі пропозиції: якщо абоненту/ці обіцяють зависоку заробітну платню, є підстави розцінювати це як певну небезпеку;

- відповідність досвіду та професійної кваліфікації: якщо агенція з працевлаштування, посередник або роботодавець взагалі не цікавляться досвідом та кваліфікацією працівника/ці, якого/ку запрошують на роботу, існує суттєвий ризик потрапляння в ситуацію торгівлі людьми або трудової експлуатації;

- легітимність фірм, які пропонують посередницькі послуги або роботу;

- на жаль, попри посилення контролю за діяльністю агенцій, які надають послуги з працевлаштування, шлюбних та модельних агентств тощо, ще працює достатньо велика кількість фіктивних структур, які займаються незаконним посередництвом. Втім, досить часто шукачі роботи, отримавши вигідну пропозицію, взагалі не вживають жодних заходів щодо перевірки відомостей про фірму-посередника або майбутнього роботодавця.

Рекомендовано, що навіть якщо під час бесіди консультанти не виявили жодних ризиків для абонента/ки, доцільно надати йому/їй ряд загальних рекомендацій, які допоможуть подбати про свої права та уникнути потрапляння у небезпечну ситуацію.

В ситуації виявлення особи, яка постраждала від торгівлі людьми, пропонуються наступні послуги: інформування, психологічна підтримка, правове консультування або інтервенція з можливими алгоритмами дій: налагодження контакту і співпраці з відповідними фахівцями, організаціями, інституціями, місцями і фахівцями соціального захисту (швидка допомога, поліція, медична установа, реабілітаційний центр, притулок, психлікарня тощо). Інтервенція також застосовується в деяких критичних випадках, наприклад, сповіщення правоохоронців або консульської служби (за згодою абонента/ки) про місце його/її знаходження, надання необхідних контактів, пропозиція про звернення до поліції, кризового центру, громадської організації тощо.

Також в СОПах консультантам надається перелік Суб'єктів, які надають допомогу постраждалим від торгівлі людьми в Україні та їх повноваження [1], а також Карта перенаправлення та допомоги постраждалим від торгівлі людьми [5].

Телефонне консультування є засобом профілактики, ідентифікації та допомоги, у разі потреби, постраждалим від торгівлі, тому важливо, щоб існували

стандарти консультування, які б допомагали роботі консультантів та відповідали міжнародним стандартам.

Список використаних джерел:

1. Про протидію торгівлі людьми: Закон України від 20.09.2011 № 3739-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3739-17> (дата звернення: 12.11.2019).
2. Про затвердження Державного стандарту соціальної послуги консультування: наказ Міністерства соціальної політики України від 02.07.2015 № 678. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0866-15> (дата звернення: 12.11.2019).
3. Попередження домашнього насильства: навчальний посібник для консультування «гарячих» ліній / за ред. К. Левченко, В. Панок. Київ, ТОВ «Агенство «Україна»», 2016. 92 с.
4. Національна «гаряча лінія» з попередження домашнього насильства, торгівлі людьми і гендерної дискримінації: стандартні операційні процедури консультування, взаємодії та допомоги в ситуаціях насильства в сім'ї та інших видів гендерно зумовленого насильства / за ред. К. Левченко; ГО «Ла Страда – Україна». Київ, 2017. 60 с.
5. Про затвердження Інструкції зі збору та моніторингу статистичної інформації щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми: наказ Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України від 11 січня 2016 року № 4/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0169-16?lang=en> (дата звернення: 12.11.2019).